

OROT HATESHUVAH

NATURAL, EMUNAH BASED AND REASONING BASED TESHUVAH

פרק א. תשובה טבעית, אמונית, שכלית

את התשובה אנו מוצאים בשלש מערכות:

(א) תשובה טבעית

(ב) אמונית

(ג) תשובה שכלית

בתשובה הטבעית יש שני חלקים: תשובה טבעית גופנית ותשובה טבעית נפשית. הגופנית טובבת את כל העבירות נגד חוקי הטבע, המוסר והתורה, המקושרים עם חוקי הטבע, שסוף כל הנהגה רעה הוא להביא מחלות ומכאובים, והרבה טובל מזה האדם הפרטי והכללי. ואחרי הבירור שמתברר אצלו הדבר, שהוא בעצמו בהנהגתו הרעה אשם הוא בכל אותו דלדול החיים שבא לו, הרי הוא שם לב לתקן את המצב לשוב לחוקי החיים, לשמור את חוקי הטבע, המוסר והתורה, למען ישוב ויחיה וישובו אליו החיים בכל רענותם. המדיצינה עוסקת בזה אמנם הרבה, אבל לא נשתכללה כפי הנראה עדיין לגמרי עבודה גדולה זו, ולא נמצא עדיין הפתרון הנכון לכל שאלות התשובה הגופנית עד כמה שיש בגבולות החיים להחזיר לאדם את כל האבוד ממנו מצד החטאים מהרסי הגוף וכחותיו. וכפי הנראה מקצוע של תשובה זו תלוי הוא, בקשר חזק, ביתר חלקי התשובה הרוחנית-הטבעית, האמונית והשכלית.

יותר פנימית היא התשובה הטבעית הנפשית והרוחנית. הוא מה שקוראים "מוסר כליות". טבע הנפש האנושית הוא ללכת בדרך ישרה, וכשסר מן הדרך, כשנפל בחטא, אם נפשו עדיין לא נשחתה לגמרי, הרי החוש הזה של הישרות מדאיב את לבבו והוא מתמוגג מכאב, והוא מזדרז לשוב לתקן את המעוות, עד אשר ירגיש כי נמחה חטאו. חלק זה של התשובה הוא מסובך הרבה מאד, תלוי הוא בתנאים רבים פנימיים וחצוניים, ויש בו כמה דרכי הטעה, שחובה היא להשמר מהם, אבל מ"מ הוא אחד היסודות, שתוכן התשובה נשען עליהם.

OROT HATESHUVAH

NATURAL, EMUNAH BASED AND REASONING BASED TESHUVAH

אחרי התשובה הטבעית באה האמונית, היא החיה בעולם ממקור המסורת והדת, שהיא עוסקת הרבה בתשובה. התורה מבטיחה לשבי פשע סליחה. חטאות היחיד והצבור נמחים ע"י תשובה. הנביאים מלאים הם דברים נשגבים ע"ד התשובה. ככלל כל ערך התוכחה התורית בנוי הוא על התשובה האמונית. במעמקה ישנם פרטים לאין חקר, אשר אך כלליהם היסודיים דורשים הרחבת דבורים ובאורים רבים.

התשובה השכלית היא אותה שכבר רכשה לה את הטבעית והאמונית, שכבר באה למדרגה העליונה, אשר לא רק צער גופני או נפשי ורוחני, ולא רק השפעת המסורת והקבלה, אם מפחד עונש או רשם כל דבר חק ומשפט הבא מהן אל פנים הנפש, גורמים הם את התשובה, כי-אם הכרה ברורה, הבאה מהשקפת העולם והחיים השלמה, אשר עלתה למעלתה אחרי אשר התפקיד הטבעי והאמוני כבר רשמו בה יפה את רשומיה. תשובה זו, הכלולה מהקודמות, היא מלאה כבר אור אין קץ, היא באה להפך את החטאים כולם לזכיות, מכל השגיאות היא מוציאה למודים נשגבים, ומכל ההשפלות עליות נהדרות. זאת היא התשובה שעיני כל אליה נשואות. שהיא מוכרחת לבא ושסופה לבא.

OROT HATESHUVAH

A LIFE FULL OF TESHUVAH

פ ר ק י ד .

כז. לפי ערך בהירות התשובה שלפני הלמוד תגדל בהירות ההכנה של הלמוד השכל מתרומם ע"פ יסוד התרוממות הרצון, והוא מתבהר לפי המדה של בהירות הרצון.

לג. בערב שבת קודש צריכים לעסוק בתשובה על כל העבר בימות החול, כדי לקבל קדושת שבת בלא שום מניעה מכל דבר חטא ועון. ובמוצאי שבת קודש צריכים לשוב בתשובה על התוכן של הארת השבת, שיהיה נקי בלא שום תערובת, כדי שאותם הענינים, שמפני קדושת השבת הם מתבטלים ואינם יכולים לפעול ולהזיק, לא יפריעו את מהלך הכשרות של ימות החול, שאין בהם אותה ההגנה. וזהו ענין קדוש ידים ורגלים של פשיטת בגדי הקודש של כהן גדול ביום הכפורים. כי אותם צחצוחי טומאה המתפרצים לתוך הקודש, ומפני גודל אור הקודש הם מתאמצים להתדבק בו, ובעת שליטת הקודש עצמה אינם יכולים לעשות מאומה, - אבל אחר עבור הארתה צריכים להשמר מהם ע"י תשובה גדולה רבת החדוה העז והענוה.

לב. צריך למהר לשוב בתשובה על כל חטא, אפילו אם יהיה מהדברים הקלים מאד, כי אחור התשובה דומה לאחור טומאה במקדש ושהית כלאים בלבישה ושהית חמץ בפסח, שכל רגע בפ"ע הוא חטא מיוחד, ובהכפל חטא קל הרבה פעמים הרי הוא כעבות העגלה. וכן מי שהוא במדרגה של השגות עליונות צריך לשוב בתשובה על כל דבור יתר שיצא מפיו או אפילו דבור נחוץ וקדוש בלא קדושה פנימית, שכלית והרגשית, הראויה לו לפי מדרגתו.

OROT HATESHUVAH

FROM WHERE DOES ONE'S TESHUVA COME?

פ ר ק ו .

א. ממעמקים באה התשובה, מעומק גדול זה שאין הנפש היחידית האישית לגביה חטיבה בפני עצמה אלא המשך מהגדולה ההויתית הכללית. הרצון של התשובה נוגע ברצון העולמי, במקורו העליון, וכיון שהזרם הכביר של שטף החיים הרצוניים פונה להיטיב, מיד נחלים רבים שוטפים בכל מלא יש לגלות את הטוב, ולהיטיב לכל. "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם, ויחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולעולם כולו". בצנור הגדול, שלשד החיים העצמיים שוטף שם, מתגלה האחדות של כל יש במקורו, וברוח- החיים המרחף של התשובה מתחדש הכל לטובה עליונה, מאירה ומצוחצחת. התשובה באה משאיפת המציאות כולה להיות יותר טובה ומזוככת, יותר חסינה ומעולה ממה שהיא. בתוך חפץ זה חבוי כח-חיים של התגברות על המדה המוגבלת של ההויה ועל חולשותיה. והתשובה הפרטית של האדם היחיד, וקל וחומר של הצבור, שואבת היא את כחה ממקור חיים זה, שהוא פועל תמיד בעוזו פעולה בלתי פוסקת.

פ ר ק ח .

ט. כשהחושב מתבודד, ומתגלה בנפשו אז הכח הרוחני הפנימי שלו, חש הוא את כל הפגמים שנפגמה נשמתו, מכח מעשים ומדות שאינן הגונות, מצטער הוא אז בצער פנימי ועמוק, וחותר ברוחו איך לתקן את המעוות. כשהצער הפנימי מתגלה בכל תקפו, כשהמצב החיצוני נעשה רעוע כמו בעת קלקלה וצרה, אז ההרגשה הפנימית איננה כל כך איתנה, ומ"מ גם אז יכולה היא לבא למרום קצה, כי גם תשובה שע"י יסורין היא תשובה.

OROT HATESHUVAH

FROM WHERE DOES ONE'S TESHUVA COME?

פרק ב. תשובה פתאומית ותשובה הדרגית

לגבי משך זמנה, התשובה מתחלקת לשני חלקים: תשובה פתאומית, ותשובה הדרגית. הפתאומית באה מתוך איזה ברק רוחני הנכנס בנשמה, בפעם אחת מכיר הוא את הרע ואת הכעור של החטא ונהפך לאיש אחר, וכבר מרגיש הוא בקרבו השתנות גמורה לטובה. תשובה זו באה ע"י איזו הופעה של סגולה פנימית, ע"י איזו השפעה נשמתית גדולה, שראוי לחפש את נתיבותיה בעמקי תעלומה.

וישנה תשובה הדרגית. לא בריקה הבריקה בקרבו להתהפך מן העומק של הרע אל הטוב, אלא מרגיש הוא שצריך להיות הולך ומטיב דרכיו וארחות חייו, רצונו, הלך- מחשבותיו, ובמהלכו זה הולך הוא וכובש לאט לאט את דרכי היושר, מתקן את המדות, מטיב את המעשים, מלמד את עצמו איך להתכשר יותר ויותר עד שהוא בא למעלה רמה של זכוך ותקון.

התשובה העליונה באה מהברקה של הטוב הכללי, של הטוב האלקי השורה בעולמות כולם, אור חי העולמים. נשמת כל האצילית מצטירת לפנינו בהודה וקדושתה, כמה שהלב יכול לספוג; והלא באמת הכל הוא טוב וישר כל כך, והיושר והטוב שבנו הלא הוא בא מהתאמתנו אל הכל, ואיך אפשר להיות קרוע מן הכל, פרור משונה, מופרד כאבק דק שכלא נחשב. ומתוך הכרה זו, שהיא הכרה אלקית באמת, באה תשובה בחיי הפרט ובחיי הכלל.

OROT HATESHUVAH

THE CHUTZPA OF OUR GENERATION

פ ר ק ד .

י. החוצפה דעקבתא דמשיחא באה מפני שהעולם הוכשר כבר עד כדי לתבע את ההבנה, איך כל הפרטים הם מקושרים עם הכלל, ואין פרט בלתי מקושר עם הגודל הכללי יכול להניח את הדעת. ואם היה העולם עוסק באורה של תורה במדה זו, שתגדל הנשמה הרוחנית עד כדי הכרת הקשור הראוי של הפרטים עם הכללים הרוחניים, היתה התשובה ותקון העולם הבא אתה ועל ידה מופיעה ויוצאה אל הפועל. אבל כיון שההתרשלות גרמה שאור תורה פנימית, הטעון רוממות וקדושה עצמית לא הופיע בעולם כראוי, באה התביעה של סדור חיים כאלה, שהפרטים יהיו מובנים במובן הכלל, בזמן כזה, שהגמר של גלוי האור וסלילת הדרך להכנה זו עדיין לא בא, ומזה באה ההריסה הנוראה. ואנו מוכרחים להשתמש בתרופה העליונה, שהיא הוספת כח בכשרון הרוחני, עד אשר הדרך איך להבין ולשער את הקשור של כל עניני הדעות והמעשים התוריים עם הכלל היותר עליון יהיה דבר המוכן והמוצע בדרך ישרה על פי הרגשות הנפשות השכיחות, ואז ישוב כח החיים הרוחניים כמעשה ובדעה להופיע בעולם, ותשובה כללית תחל לתת את פריה.